

Διπλός ο θάνατος διπλή και η Ανάσταση

Ορθοδοξία / Θεολογία

Νίκος Ι. Νικολαΐδης, Ομότ. Καθηγητής Πατερικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Ήταν ο θάνατος το πιο καίριο, από πλευράς καταστροφής του ανθρωπίνου προσώπου, γεγονός. Η αθέτηση του Θεού και η εμπιστοσύνη, που ο άνθρωπος επέδειξε προς το σατανά, συνιστούσε, κατά τους Πατέρες της Εκκλησίας μας, οντολογικό και όχι ηθικό πταίσμα. Αυτό, πιο αναλυτικά, σημαίνει ότι ο άνθρωπος θεληματικά και συνειδητά αποπειράθηκε να αυτονομηθεί του Θεού, να υπάρξει και να Ζήσει χωρίς το Θεό, διασπώντας τη Ζωτική σχέση μαζί του. Και έτσι αστόχησε. Εξέπεσε. Από που, όμως, και πως;

Έχει επικρατήσει να χαρακτηρίζεται ο άνθρωπος ως όν. Η εννοια, όμως, του όρου

σημαίνει αυτό που υπάρχει. Είναι η ρηματική αυτή μετοχή παράγωγο του ρήματος ειμί, που δηλώνει ότι υπάρχω. Ναι, αλλά ο άνθρωπος, υπ' αυτή τη θεώρηση δεν μπορεί να υπάρχει, να αυτουπάρχει δηλαδή. Γιατί μόνο ο Θεός μπορεί να είναι και να υπάρχει από μόνος του. Είναι ο Θεός αυτούπαρξη και άρα αυτοζωή. Αυτό δήλωσε και στο Μωϋσή ο άσαρκος Λόγος στην Παλαιά Οικονομία, όταν στο διάλογο που γινόταν μπροστά στη φλεγόμενη βάτο, ο θεόπτης αποτόλμησε να ερωτήσει: «Και ποίο είναι το όνομά σου;». Γιά να πάρει την απάντηση: «Έγώ ειμί ο ών» (Έξ. 3, 14).

Ο Θεός, ως απρόσιτος και ανεννόητος, είναι και ανώνυμος. Έτσι το «ών», δηλώνει μια από τις ιδιότητες του Θεού, σε αντιδιαστολή, πάντως, με τον άνθρωπο. Γι' αυτό και ο Θεός, ως ο «ών», είναι και παραμένει άκτιστος, γιατί είναι αυτοθεότητα, «αυτοκίνητος», όπως ελεγε ο Αριστοτέλης.

Συνεπώς, ο άνθρωπος, όπως και σύνολος ο κτιστός κόσμος, με ό,τι περιέχει, καταχρηστικά λέγεται «όν», γιατί δεν αυτουπάρχει, αλλά υπάρχει, επειδή μετέχει του όντος, του Θεού, ή προέρχεται από τον όν που είναι ο Θεός. Με αυτό το οντολογικό σχήμα εξηγείται και το προπατορικό αμάρτημα, αφού τελικά ο άνθρωπος από μόνος του δεν παράγεται ούτε και Ζεί, αλλά εξαρτάται απόλυτα από το Θεό, που είναι το όν.

Τι αυτό και το προπατορικό αμάρτημα, ως οντολογικό, σήμανε και την πτώση και την επαναστροφή του ανθρώπου προς το μή «όν», το μή υπάρχειν, την κίνηση του ανθρώπου προς τα εκεί που ξεκίνησε, την αρχική κατάστασή του. Τούτη η

αποστροφή του Θεού από μέρους του ανθρώπου, συνεισέφερε και τη ροή του προς το «μή υπάρχουν», και άρα την περι-πτώση του στη φθορά και το θάνατο. Άλλωστε αυτό και ο Θεός διεμήνυσε, προειδοποιώντας τους πρωτοπλάστους: «Η δ' αν ημέρα άπ' αυτού φάγητε, θανάτω αποθανείσθε» (Γεν. 2,17). Και τα πρώτα δείγματα του θανάτου επάνω τους, διέγνωσαν οι πρωτόπλαστοι. Ευθύς αμέσως, ο ανήρ και η ανδρίς (κατά το εβραϊκό κείμενο), αφού τους κατακυρίευσε ο φόβος, ένοιωσαν την απογύμνωση του αρχαίου θείου κάλλους τους. «Ήρξαντο», να θεωρούν υπαιτίους, η μέν Εύα το διάβολο, ο δε Αδάμ την Εύα και το Θεό. «η γυνή ην μοι εδωκας», (Γεν. 3,8 κ.ε), δικαιολογούνται.

Και ο θάνατος, κατά τους Πατέρες της Εκκλησίας μας, ήταν διπλός. Και η θανατική διπλοΐδα έπληξε τον άνθρωπο στο δισύνθετό του, την ψυχή, με την έννοια της αμαρτίας-κόλασης, και το σώμα, με το σχημα του βιολογικού θανάτου. Έτσι, και το έργο της οικονομίας του Χριστού κινήθηκε και κάλυψε τούτο το θανατηφόρο φάσμα της πτώσης. Ό,τι δηλαδή ο Χριστός επραξε για τον άνθρωπο, σ' αυτό το κέντρο σκόπευε: Πως να σωθεί ο άνθρωπος από τον διπλό, ψυχικό-τον αιώνιο θάνατο, και το βιολογικό-σωματικό θάνατο.

Επομένως, ο Λυτρωτή Χριστός, έθεσε ως προτερότητά του την κατάργηση του ψυχικού και αιωνίου θανάτου. Τούτο αποτελεί και το «μείζον» για μας, κατά τον

ιερό Χρυσόστομο. Η απαλλαγή μας από την αμαρτία και η επαναγωγή μας στην οντολογική-προπτωτική μας κατάσταση πραγματοποιείται, ως πρωταρχικό γεγονός με την κοινωνία μας του Σώματος και του Αίματος του Χριστού. Παρεξήγησαν βάνουσα τον Κύριο πολλοί και μάλιστα και κάποιοι από τον ευρύτερο κύκλο των μαθητών του τον εγκατέλειψαν, όταν τον άκουσαν να προειδοποιεί: «Έάν μή φάγητε την σάρκα του υιού του ανθρώπου και πίνετε αυτού το αίμα, ουκ έχετε ζωήν εν εαυτοίς» (1ω. στ. 53).

Όλα όμως τα σωτήρια και θεοτικά γεγονότα δραστηριοποιούνται με του Χριστού την ανάσταση. Άλλως θα παρέμεναν ανενεργά και χωρίς Ζωτικό νόημα, αν ο Χριστός δεν ανίστατο από τους νεκρούς. Αλλά ο Χριστός αναστήθηκε. Και τούτο συνέβηκε, γιατί ο Χριστός, ως θεάνθρωπος, ηταν άνευ αμαρτίας. Ο Αδάμ, λέγει ο ιερός Χρυσόστομος, απέθανε, γιατί αμάρτησε. Ήταν στον Αδάμ μοιραίος ο θάνατος ως συνέπεια της αμαρτίας. Τι αυτό και διπλά απέθανε. Ο Χριστός, όμως, ηταν ο αναμάρτητος και εκούσια πεθαίνει. Και ο θάνατός του θεωρείται ως εκούσια διάζευξη της ψυχής του από το σωμα και λογίζεται μόνο ως σωματικός, και όχι ψυχικός. Γι' αυτό και η ανάσταση του Χριστού συμβαίνει μόνο κατά το σώμα.

Έχει, λοιπόν, διπλή τη δωρεά η ανάσταση του Χριστού για μας, ψυχική και σωματική. Και τώρα απολαμβάνομε το μέγιστο. Με το θάνατό μας και τη δική μας ανάσταση θα γευθούμε και το έλασσον. Και τούτο πρέπει να προσέξομε. Έχομε, όμως, συνείδηση τούτου του κατορθώματος;

Πηγή: «Ενατενίσεις», Περιοδική Έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας, Τεύχος 13ο, Ιανουάριος - Απρίλιος 2011

<http://bit.ly/1klyPEt>